

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 60 K, na $\frac{1}{2}$ strani 40 K, na $\frac{1}{3}$ strani 20 K, na $\frac{1}{4}$ strani 10 K in na $\frac{1}{8}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 4. V Ljubljani, 28. februarja 1911. Letnik XXVIII.

Obseg: Vzroki in zdravljenje kužnega vnetja spolovil pri govedih. — Napačna mnenja o gnojenju z umetnimi dušičnatimi gnojili. — Kakó žival prebavlja krmo. — Prirejanje poskusov z umetnimi gnojili. — Gnojenje travnikov z umetnimi gnojili spomladi. — Uspeh poskusov pri gnojenju travnikov z umetnimi dušičnatimi gnojili, in sicer posebno z amonijevim sulfatom. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

Za štiri brezplačna sadna drevesa, ki jih imajo dobiti podružnice za svoje ude in drugi posamezni udje, ki niso uvrščeni v kako podružnico, se je bilo glasom v zadnji lanski in prvi letošnji številki „Kmetovalca“ objavljene naredbe zglasiti do 15. februarja t. l. Za to brezplačno drevje se je letos zglasilo toliko podružnic, oziroma posameznih udov, da bo c. kr. kmetijski družbi kranjski prav težko ustreči vsem zahtevam, zato glavni odbor odločno izjavlja, da bo c. kr. kmetijska družba oddajala edinole brezplačno drevje tistim podružnicam in udom, ki so se pravočasno zglasili, nikakor pa ne more nobenemu udu dati večjega števila drevja proti plačilu. Tem potom obenem odpoveduje vsako zvršitev že priglašanih naročil na sadno drevje iz svoje drevesnice proti plačilu.

Vzroki in zdravljenje kužnega vnetja spolovil pri govedih.

Kužno vnetje spolovil pri govedih je v nekaterih deželah že tako silno razširjeno, da je velika nevarnost za prospeh živinoreje, in tudi pri nas se je ta bolezen začela širiti. Kamor se ta bolezen zanese, krave izvrgnujejo ali pa skotevajo slabotna teleta, ki prej ali slej poginejo. Krave dajejo vsled prezgodnjega poroda malo ali nič mleka in velik del krav se sploh več ne ubreji in se neprestano poja. To je z ozirom na dohodek pri živinoreji seveda velika škoda. Zaraditega ni odveč, če se kmetovalci ponovno opozarjajo na bistvo te bolezni in na sredstva, da jo pravočasno spoznajo, kajti le potem morejo živinozdravniku pravočasno naročiti zdravljenje te kuge, da jo kmalu preženejo iz hleva.

Kužno vnetje spolovil povzroča gliva, ki se nahaja v sluzi vnete sramnice in v rdečih mehurčkih sram-

nične sluznice. Živali se okužujejo z neposrednim prenašanjem okužene sluzi bolnih živali, z onesnaženo steljo, z gnojico, s hlevskim orodjem, po oseboju, ki dela v hlevu, in mnogokrat po bikih. Kužno zvrgovanje telet istotako povzroča gliva, ki se vsled nje telčnik vname, vsled česar plod odmrje in krava izvrže. Tudi okuženje telčnika se na isti način vrši, kakor pri kužnem vnetju sramnice.

Kužno vnetje sramnice se prične z otekanjem, pordečevanjem in s povečano občutljivostjo sramnične sluznice. Najprej se prične izcejati prozorna, pozneje gnojna ali sluznatognojna sluz v majhnih množinah, ki dlako na sramnici skupaj zlepi. Pri tem krave pogostokrat močijo in se pripravljajo, kakor da bi hotele vodo spu-stiti. Čez nekaj dni se narede na sramnični sluznici kakor proso debeli temnordeči mehurčki. Če se tako bolna krava potipa na sramnici, bojazljivo stisne rep med nogi in semtertja stopica. Pri brejih kravah se kaj rado pripeti, da zvržejo, pri neobrejenih kravah pa po-

novno pojanje, in mnogokrat ostanejo krave jalove.

Biki, ki tako okužene krave zaskočijo, ne zbolijo vselej, ali pa prav neznatno. Bolni biki niso nič kaj čili in pogostokrat močijo.

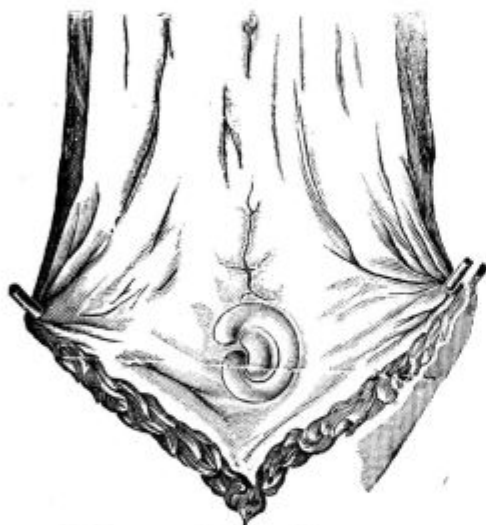
Podoba 12. kaže površje zdrave sramnične sluznice, podoba 13. pa močno obolelo sluznico 4 do 6 dni po okuženju.

Ker je škoda, ki jo omenjeno kužno vnetje spopolnil prizadeva živinorejcu, zelo velika, zato mora kmetovalec precej, ko bolezen spozna, poklicati živinozdravnika ter pričeti s pravilnim zdravljenjem.

Da se kuga ne zanese, se priporoča novodokupljene živali vselej pregledati. Na popisani način bolne krave se nikakor ne smejo kupovati in še manj postaviti med druge, zdrave krave v neokužen hlev. Kamor je ta bolezen zatročena, tamkaj je posebno treba paziti na biko, da se redno razkužujejo. Kako se biki razkužujejo določi živinozdravnik, a živinorejci naj se v svoj prid strogo ravna po živinozdravnikovih navodilih.

Za zdravljenje kužnega vnetja spolovil je priporočenih in preskušanih več sredstev, a večina med njimi je taka, da je njih raba težavna, dolgotrajna in draga.

Na Nemškem, kjer je ta silno nadležna kuga prav močno razširjena, so se za zdravljenje prav izborno sponesli dr. Platenovi „vaginalni“ osvalki, ki se dobivajo posebni za biko in posebni za krave. S temi osvalki, v zvezi z izpiranjem z bacilolom, s feniformom ter z apogenom itd.,

Podoba 12.

se kuga zatre lahko, hitro in ceno. Vsa ta zdravila pa dobi le živinozdravnik in le on more zdraviti, zato naj nihče sam ne poskuša, ampak naj v slučaju kuge nemudoma pokliče živinozdravnika.

Pravi izvorni vaginalni osvalki proti kužnemu vnetju spolovil pri govedu se dobivajo pri dr. Plateju v Brügge na Westf. na Nemškem.

Napačna mnenja o gnojenju z umetnimi dušičnatimi gnojili.

Zopet poudarjamo, da je hlevski gnoj vobče najboljši in najcenejši gnoj za kmetovalca.

Prej smo stoletja zemljo nevede roparsko obdelovali in smo iz nje vzeli veliko več fosforove kisline in kalija, kakor smo ji teh dveh rastlinskih hranilnih snovi nazaj dali v obliki hlevskega gnoja. Večina naših zemelj pa tudi od narave nima teh hranilnih snovi dovolj v sebi.

Če naj privedemo našo zemljo do velike rodovitnosti, moramo stare grehe popraviti, oziroma ji moramo primanjkujočih redilnih snovi dodati na kak drug način.

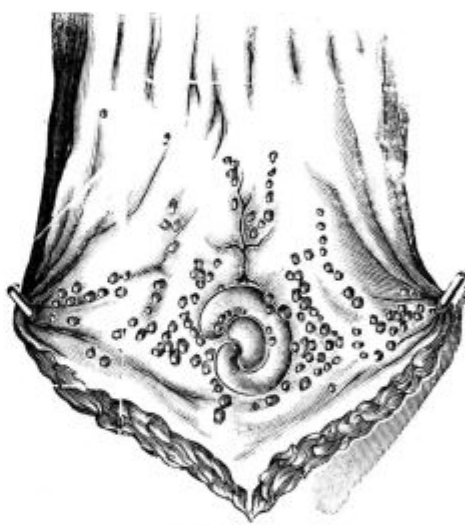
Iz tega vzroka moramo dandanes rabiti umetna gnojila, in celo, če nam manjka hlevskega gnoja, ali če hočemo pognojiti prostore, kamor iz gospodarskih ozirov ne moremo navoziti hlevskega gnoja.

Kadar pa gnojimo z umetnimi gnojili, takrat moramo tako gnojiti, da pridejo, enako kakor s hlevskim gnojem, vse najvažnejše rastlinske hranilne snovi v zemljo.

Napačno je torej travnike gnojiti samo s Tomasovo žlindro, oziroma s superfosfatom (obe ti gnojili dasta rastlinam le fosforove kisline), samo s kalijevo soljo ali s kajnitom (ki sta le kalijevi gnojili), ali samo s fosforovimi in kalijevimi gnojili, kajti pri takem gnojenju ne pride v zemljo najvažnejša rastlinska hranilna snov, t. j. dušik. Če naj Tomasova žlindra ali superfosfat, kalijeva sol ali kajnit kot gnojila dobro in trajno učinkujejo, morajo rastline v zemlji najti tudi dovolj dušika.

Dušik je tista snov, ki največ tvori veliko množino pridelka, in zato neprestano priporočamo gnojenje z dušikom.

Najcenejši dušik ima kmetovalec na razpolaganje v gnojnici. Žal da imamo gnojnice še veliko premalo in nam je tudi ni mogoče povsodi rabiti. V takih razmerah nam ne preostaja drugega, kakor da poleg omenjenih umetnih gnojil rabimo tudi dušičnata umetna gnojila. Zaraditega priporočamo v zadnjem času rabo amonijevega

Podoba 13.

sulfata, ki je za naše razmere prav pripravno umetno dušičnato gnojilo.

Navzlic mnogim spisom, ki smo jih objavili glede rabe umetnih gnojil in v zadnjem času posebej glede rabe amonijevega sulfata, so med našimi kmetovalci o tem dušičnatem gnojilu razširjena zelo napačna mnenja. To imamo priliko spoznavati iz pogovorov, iz pisem, ki nam dohajajo, in zlasti iz poročil, ki smo jih dobili o poskusnem gnojenju z amonijevim sulfatom iz lanskega leta.

Amoniak amonijevega sulfata se v zemlji najprej izpremeni v solitrno kislino, ki je v vodi raztopna, in rastlina more dušik v zemlji zauživati le v obliki solitrne kisline. Rastlina sproti užije vso solitrno kislino, ki se dela, in kar je je preveč, izgine neporabljena.

Amonijev sulfat učinkuje hitro in le kratek čas. Če preveč močno z njim gnojimo, rastline premočno rasejo, poležejo in velik del dušika se izgubi, kar znači nedopustno potratu denarja. Na rahlih, peščenih zemljah je taka potrata celo nevarna, in potem ni čuda, če kdo trdi, da je amonijev sulfat pri senu izvrstno učinkoval, dočim se pri otavi učinek ni več poznal. Saj se v takih zemljah spomladi podoran gnoj tudi pri setvi ajde ne vidi več.

Na rahlih, peščenih zemljah naj se spomladi le dve tretjini amonijevega sulfata raztreseta, a ostala tretjina naj se raztrese precej po prvi košnji pri suhem vremenu.

Učinek amonijevega sulfata je le kratek, velja le za eno leto; tega gnojila naj se sploh le toliko raztrosi, kolikor ga morejo rastline v tem letu med svojo rastjo užiti. Kar je preveč, škoduje rastlinam in kmetovalčevemu žepu.

Nekterim je amonijev sulfat predrag, to pa zato, ker njegovo ceno primerjajo s Tomasovo žlindro ali s superfosfatom. Ta primera ne sme veljati, kajti dušik je vse kaj drugega kakor fosforova kislina ali kali. Dočim rastline potrebujejo razmeroma le malo fosforove kisline ali kalija, potrebujejo razmeroma silno veliko dušika. Zemlja pridržuje fosforovo kislino in kali, in kolikor rastline teh hranilnih snovi ne porabijo v prvem letu, jih porabijo v drugem, tretjem ali četrtem letu. Amonijev sulfat se pa ves porabi v prvem letu. Če naj denarja ne zametujemo, moramo z amonijevim sulfatom prav previdno gnojiti, in sicer ne premalo in ne preveč, ter na rahlih zemljah celo dvakrat, kakor je gori povedano. Na pustih, nerodovitnih zemljah preneso rastline več amonijevega sulfata kakor na dobrih zemljah.

Vsakdo imej pred očmi, da z gnojenjem s Tomasovo žlindro ali s superfosfatom in s kalijevo soljo privedemo rastline do bujnejše rasti. Te v pričetku izborna rasejo, porabijo ves v zemlji navzoč dušik, a potem pride razočaranje, kajti rastline ne morejo več dobro uspevati samo ob fosforovi kislini in kaliju in ljudje upravičeno trdijo: Tomasova žlindra in kalijeva sol zemljo izsesavata. Tako enostransko gnojenje je pri večini rastlin prav napačno, **kajti brez zadostnega dušika ni nikdar prave rodovitnosti.**

Še enkrat ponovimo: Pognojite svoje travnike vsaka tri do štiri leta jeseni s Tomasovo žlindro, spomladi, kjer se ni gnojilo s Tomasovo žlindro, pa s superfosfatom, vzemite k temu gnojiloma vedno tudi kalijeve soli in vsako leto pognojite z amonijevim sulfatom. Za oral sveta naj se vzame 300 do 400 kg Tomasove žlindre ali namesto te ravnotoliko superfosfata, 100 do 150 kg kalijeve soli. Ta umetna gnojila zadostujejo za tri do štiri leta, a vsako leto naj se da 50—100 kg amonijevega sulfata. Poskušnja mora pokazati, ktera vsakoletna množina amonijevega sulfata je pravšnja in če ne kaže amonijev sulfat raztresti dvakrat na leto.

Kakó žival prebavlja krmo.

Prebavljanje obsega vsa tista opravila prebavljivih organov, ki omogočujejo, da snovi, ki so v krmi, preidejo v telesne soke.

Da nekteri sestavni deli krme morejo preiti v telesne soke, zadostuje, da se dovolj raztope, kakor n. pr. sladkor, nekatere rudninske snovi, kisline itd., dočim so drugi deli krme v vodi neraztopni in se morajo zato poprej razkrojiti v enostavnejše snovi, da morejo preiti v celice prebavil.

Razkrojitev krme povzročajo fermenti, ki se nahajajo v prebavljivih tekočinah, in glive, ki jih žival vase dobiva s krmo, s pijačo in z zrakom, ki ga je požrla. Te glive se v prebavilih silno močno in hitro razmnožujejo.

Fermenti so beljakovinate snovi, ki morejo ogromne množine drugih snovi izpremeniti (razkrojiti) v preproste snovi, ne da bi se pri tem sami izpremenili. Če ječmen kali, se n. pr. v zrnju dela ferment z imenom diastaza, ki more velike množine kuhanega škroba (šterke) izpremeniti v sladkor. Fermentov je v rastlinstvu in živalstvu vse polno. Oni največ učinkujejo pri naravnih izpremembah raznih snovi, zato se sme po vsej pravici reči: Brez fermentov ni življenja.

Tudi prebavljalne tekočine učinkujejo največ s svojimi fermenti.

Pet takih tekočin doteka krmi med prebavljanjem v prebavila, in sicer na raznih mestih: 1. slina, 2. želodečni sok, 3. žolč, 4. trebušna slina in 5. črevesni sok.

Poglavitna naloga sline je ta, da suha krmila zmehča in zmoli, da se dajo žvečiti in požreti. V slini je pa tudi ferment ptialin, ki skuhan škrob prav hitro, sirovega pa v 2—3 minutah izpremeni v razne vrste sladkorja.

V želodcu (pri prežvekovalcih v četrti del želodca, ki se sirišnik imenuje) pritaka želodečni sok. Ta sok je kisel; v njem se nahajata solna in mlečna kislina in potem fermenta pepsin in sirišče, ki izpreminjata beljakovine v raztopne snovi, in ferment lipaza, ki razkraja tolščobo.

Iz želodca gre v kašo izpremenjena krma, v tenka čreva, kamor se iztakata žolč in trebušna slina. Žolč izpreminja naprej že poprej razkrojeno tolščo, nerazkrojeno pa prav fino razdeljuje ter obenem draži čreva k pregibanju. Trebušna slina prav krepko prebavlja beljakovine, tolšče in škrob. V trebušni slini je ferment tripsin, ki beljakovine še naprej cepi. Trebušna slina enako učinkuje na tolšče, kakor želodečni sok, toda silneje in škrob hipno izpremeni v tiste sladkorne snovi, kakor sline iz gobca.

Prežvečena krmska kaša se v črevih pri pomikanju naprej meša s črevesnim sokom, ki še ostale beljakovine in škrob enako izpreminja, oziroma razkraja, kakor trebušna slina.

K delovanju prebavljivih sokov v prebavilih se pridruži še delovanje gliv, ki je zelo močno v črevih, in pri prežvekovalcih (govedi, ovcah, kozah i. t. d.) tudi v predželodcih (kapici, vampu in prebiralniku). Te glive krmo razkrajajo in jo rabijo za svoje razmnoževanje, oziroma rast. Glive v prebavilih razkrajajo beljakovine v enostavnejše snovi, izpreminjajo nedušičnate snovi v mnogih pogledih in razjedajo celo sirovo vlaknino, ki je niti prebavilne tekočine ne morejo izpreminiti. Glive delajo iz nedušičnatih snovi in sirove vlaknine v krmilih med drugim n. pr. mlečno ter maselno kislino in tako močno učinkujejo, da trde snovi krme izpremene v plisnaste, in sicer v ogljikovo kislino, vodik in močvirski plin. Odraslo govedo naredi n. pr. na dan do 700 litrov močvirskega plina. Z razdevanjem sirove vlaknine po glivah se oproste snovi, ki bi do njih prebavljali soki niti blizu ne mogli. Glive so tudi v marsičem drugem v prebavilih koristne, in to zlasti pri prežvekovalcih.

Kakor se vidi iz tega popisa, delovanje v prebavilih in prebavljanje posameznih delov krme ni vezano na kak določen del vsega prebavljalnega organa. Beljakovine se ne prebavljajo le v želodcu, ampak tudi v črevih. Na tolščobo ne učinkuje le želodečni sok, ampak tudi žolč, trebušna slina in črevesni sok. Ravno tako se škrob izpreminja in prebavlja v raznih delih prebavil. Posamezni deli prebavljalnega organa morejo torej drug

drugega nadomestovati in en del prebavi more prevzeti nalogo drugega.

Neprebavljeni ostanek krme, pomešan z deli prebavljivih sokov in poln gliv, gre od časa do časa kot blato iz živali. Koliko časa krma v telesu ostane, je odvisno od zaužite množine in od velikosti prebavljivih organov. Pri govedu je ves prebavljiv organ 20krat daljši kakor telo, pri ovcah in kozah 27krat, pri prasičih 14krat in pri konju 12krat. Enake razmere so glede velikosti prebavil. Želodec in čreva pri govedu drže povprečno 365 kg, pri konju 211 in pri prasiču 23–31 kg krme. Vsled tega potrebujejo neprebavljeni in neprebavljeni ostanki krme, preden grejo kot blato od živali, pri govedu in pri ovcah 3–4 dni, pri prasičih pa le 36 ur.

Scalnica ni neporabljena in neprebavljena krma, ampak je večinoma tisto, kar je že enkrat tvorilo celice života, ki pa ob neprestanem presnavljanju in izpreminjanju oddajajo izvržene snovi v kri, ki se zopet čisti v pljučih in preceja skozi obisti v mehur, od koder odhajajo izmečki iz celic z vodo pomešani kakor scalnica. Med scalnico in blatom je toraj velika razlika.

Gnojenje travnikov z umetnimi gnojili spomladi.

Veliko smo že pisali o porabi umetnih gnojil, a navzlic vsemu temu delajo naši kmetovalci še na vseh straneh napake, zato gotovo ni napačno, če jih vnovič opozorimo na to ali ono reč.

Ena najvažnejših redilnih snovi je fosforova kislina, ki jo rastlinam damo s Tomasovo žlindro ali s superfosfatom. Tomasova žlindra je le za gnojenje jeseni in v zgodnji zimi, superfosfat pa zopet le za gnojenje spomladi. Meseca februarja in deloma v drugi polovici meseca januarja gnojiti s Tomasovo žlindro je največkrat že prepozno, zato moramo v tem času seči po superfosfatu.

Tudi gnojenje z umetnimi gnojili, ki imajo v sebi za rastline silno potrebni dušik, je umestno samo spomladi, oziroma takrat, ko rastlina prične rasti. Iz tu povedanega torej sledi, da bodi gnojenje z umetnimi gnojili spomladi drugačno, zlasti na travnikih, zato v naslednjih vrstah podamo nekaj navodil o spomladnem gnojenju z umetnimi gnojili na travnikih.

Če naj rastline dobro uspevajo, bodisi na njivi, na travniku ali kje druge, morajo v zemlji dobivati dovolj vseh redilnih snovi.

Redilnih snovi, ki jih rastlina potrebuje, je več, a nekaj jih je v vsaki zemlji dovolj, da kmetovalcu ni treba zanje skrbeti.

So pa redilne snovi, ki jih je v zemlji manj ali celo v nezadostni množini, da za te mora kmetovalec skrbeti. Šele tedaj dovedemo zemljo do najvišje rodnosti, če jo gnojimo z gnojili, ki imajo take redilne snovi v sebi.

Redilne snovi, ki jih je v zemlji malo, nezadostno ali vsled poprejšnjega napačnega kmetovanja skoraj nič, so: fosforova kislina, kali, dušik in apno.

Naše travnike smo zlasti v prejšnjih časih napačno obdelovali, skoraj nič ali sploh nič gnojili, zato so izsesani in moramo prejšnje grehe poravnati z zadostnim gnojenjem, če hočemo, da bodo travniki zopet rodovitni.

Hlevski gnoj in gnojnica sta bila in ostane najvažnejši gnoj, vendar hlevskega gnoja ne gre rabiti za travnike, dočim je gnojnica ena najporabnejših gnojil za travnike. Naš hlevski gnoj vsled prejšnjega napačnega ravnanja pa tudi nima dovolj važnih redilnih snovi v sebi in tudi gnojnica ima v sebi poglavitno le kalij in dušik.

Iz tega vzroka so za travnike zlasti primerna umetna gnojila.

Fosforovo kislino dajemo zemlji s Tomasovo žlindro, s kostno moko in z različnimi superfosfati. Rastline uživajo samo v vodi raztopljeno brano v zemlji. Tomasova žlindra in kostna moka se počasi razkrajata, in če naj bo gnojilni uspeh dovoljen, gnojiti je z njima zgodaj, t. j. jeseni ali pozimi. Spomladi se priporoča travnike gnojiti s superfosfatom, ki ima v sebi v vodi raztopno fosforovo kislino in torej takoj učinkuje. Sicer je pa superfosfat sploh posebno priporočen za rahle, peščene zemlje.

Za gnojenje s kalijem je v vsakem času, torej tudi spomladi, najboljša 40% kalijeva sol.

Poleg fosforove kisline in kalija morajo travniki dobivati tudi dušika. Najceneje dovajajo kmetovalci na travnik dušik z gnojnicami. Dušik je najdražja redilna snov, in naši kmetovalci, ki ne zbirajo in ne rabijo gnojnice, zapravijo na leto na milijone kron. Dušik se pa more dati travnikom tudi v obliki čilskega solitra ali amonijevega sulfata, ki sta pa zelo dragi gnojili. Če naj se pa travnik pravilno pognoji in se ni rabila gnojnica, potem je treba rabiti tudi ta draga gnojila, drugače se lahko pripeti, da bo kmetovalec razočaran, kajti včasih samo fosforova kislina in kalij ne učinkujeta zadostno, če ni obenem dovolj dušika, in potem pride zabavljanje: Umetna gnojila nič ne pomagajo!

Pri rabi umetnih gnojil ne veljajo recepti; potrebni so poskusi, ki jih priporočamo delati v majhni meri, in tisto, kar se sponese, se potem v veliki meri zvrši.

V splošnjem pa priporočamo sedaj in spomladi pognojiti travnike na oral s 300 do 400 kg rudninskega superfosfata, 100 do 150 kg kalijeve soli in s 50 do 100 kg amonijevega sulfata.

Preden more amonijev sulfat, ki je žvepleno-kisli amoniak, učinkovati, se mora dušikova spojina, t. j. amoniak, izpremeniti v solitrno kislino, ki je tudi dušikova spojina, kajti soliturna kislina je v vodi raztopna, in rastline morejo le v vodi raztopljene snovi uživati. Izpreminjanje amoniaka v solitrno kislino, ki jo rastline kaj naglo uživajo in porabljajo, se pa tem hitreje vrši, čim manj je ovir. V rahli in zlasti v peščeni zemlji se soliturna kislina kaj hitro dela, zato se na travnikih s tako zemljo spomladi dasta le kaki dve tretjini določene množine amonijevega sulfata, ostalo tretjino pa precej po prvi košnji, in sicer v suhem vremenu. Na mokre rastline potresen amonijev sulfat jih posmudi, kar sicer ni posebna škoda, ker si potem rastline kmalu zopet opomorejo.

Amonijev sulfat je tudi izborna gnojila za okrepitev slabotne ozimine in se v to svrhu precej, ko izgine sneg, raztrese v suhem vremenu prav enakomerno, in sicer kakih 5 kg na mernik posetve.

S temi gnojili se lahko precej gnoji, ali vsaj 14 dni preden trava ozeleni. Če se amonijev sulfat dovolj zgodaj potrese, se ni bati izgube zaradi izhlapevanja amoniaka, kajti to gnojilo se v mokri zemlji hitro raztopi, gre v zemljo in tamkaj se izgube ni več bati.

Amonijev sulfat, dovolj zgodaj rabljen, dokler je v zemlji še zimska vlaga, je izborna dušičnato gnojilo, ki je toliko vredno kakor čilski soliter.

Vsa ta gnojila ima naša družba vedno v zalogi.

Prيرهanje poskusov z umetnimi gnojili.

Kdor se o uspehih, ki se morejo doseči s pomočjo umetnih gnojil, še ni prepričal ali pa drugim ne verjame, naj napravi vsaj kak poskus v malem. To stori tem laže, ker dobi umetna gnojila za tak poskus lahko brezplačno. Ker pa služijo taki poskusi znanstvenim namenom, zato je treba, da se izvedejo natančno in pravilno. Parcela, ki se namerava porabiti za primerjalni poskus, ali ona, ki se pognoji z umetnimi gnojili, se mora natančno odmeriti, ali pa se mora že prej vedeti, kako velika je. Razen te parcele se mora odmeriti še druga, enako velika parcela, ki mora biti prav tik prve. Ta druga parcela se pa ne sme pognojiti z umetnimi gnojili, ker le na ta način je mogoče potem dognati, kakšen uspeh se je dosegel z umetnimi gnojili in kakšen brez njih. Ko se pridelek na pognojeni in nepognojeni zemlji pobere in vsak zase spravi, je neobhodno potrebno, da se tudi množina pridelka s te in z one parcele natančno stehta, da se potem ve, koliko več se je pridelalo na gnojeni, kakor na negnojeni parceli. Kdor se tega dela ne straši, ta naj odgovori pismeno na naslednja vprašanja:

1. Kako se zove, kje biva (pošta in železniška postaja),
2. pri kakšni kmetijski rastlini namerava prirediti primerjalni poskus,
3. kakšna je zemlja, kdaj in s čim se je zagnjikrat pognojila,
4. kaj je raslo pred poskusnim gnojenjem na tem zemljišču in
5. kolika je površina, kjer se namerava prirediti primerjalni poskus?

Za poskuse, ki se priredijo sedaj spomladi, se bodo jemala v prvi vrsti taka gnojila, ki hitro delujejo; to so: kalijeva sol, superfosfat in čilski soliter. Poskusne parcele pa se bodo jemale v velikosti po 500 m², vendar se lahko napravijo tudi izjeme na ta način, če ima kdo njivo, ki meri vsa 1200 m² ali pa še malo več, da se razdeli ta na dva enaka dela; eden ostane negojen, drugi se pa gnoji z umetnimi gnojili. Pripomni se še, da mora biti zemlja na obeh poskusnih kosih enaka.

Kdor se torej obveže, da natančno odmeri poskusne parcele in te tudi natančno označi s količi ter pridelek z vsake parcele (pognojene in nepognojene) natančno zase stehta (opozori se še, da se bo moglo ozirati samo na kranjske kmetovalce, ker v drugih deželah je za letos že dovolj poskusov), naj piše zastopniku kalijevega sindikata, gosp. Fr. Mulecu v Ljubljano, Gruberjevo nabrežje št. 14.

Uspeh poskušenj pri gnojenju travnikov z umetnimi dušičnatimi gnojili, in sicer posebno z amonijevim sulfatom.

(Dalje).

M. Novak, Srnak: Kjer sem pognojil z amonijevim sulfatom, je bilo za tretjino več pridelka, kakor tam, kjer sem pognojil samo s Tomasovo žlindro in s kali-

jevo soljo. Ali menite, da lansko leto amonijev sulfat zato ni tako dobro učinkoval, ker je bilo toliko dežja, in ali bo učinek tudi pri suhem vremenu tako dober? (Lanske poskušnje res niso tako merodajne, ker je bila zemlja zaradi prejšnjih slabih letin spočita, ker smo imeli spomladi izredno gorko vreme in ker je bilo veliko dežja. Ravno po dobri letini in v mrzli ter suhi pomladi se bo dober učinek amonijevega sulfata še veliko bolj pokazal. Ured.)

Franc Rožič, Hudo: Polovico oral velikega travnika, ki sem ga jeseni vsega pognojil s 600 kg Tomasove žlindre in z 200 kg kalijeve soli, sem pognojil spomladi s 50 kg amonijevega sulfata. Kjer je bilo pognojeno z amonijevim sulfatom, se je poznalo že čez štirinajst dni; zrasla je gosta in velika trava, dočim je bila na ostalem delu travnika večinoma le detelja in med njo prav malo trave. Vsled gnojenja z amonijevim sulfatom sem nakosil veliko več sena in otave. To gnojilo se pri nas prav gotovo dobro izplača.

Anton Volk, Suhorje: Gnojenje z amonijevim sulfatom se je pri meni prav dobro sponeslo, trava je bila veliko gostejša in večja kakor tam, kjer sem gnojil samo s Tomasovo žlindro in s kalijevo soljo. Povprečno računam, da sem pridelal za tretjino več, in sicer boljšega sena, kjer sem gnojil razen s Tomasovo žlindro in s kalijevo soljo tudi z amonijevim sulfatom. Pripomnim, da mi še nobeno gnojenje ni prineslo tako lepega uspeha, kakor skupno gnojenje z vsemi tremi omenjenimi umetnimi gnojili. Kjer gnojim z gnojnico na prostorih, ki so bili pognojeni s Tomasovo žlindro in s kalijevo soljo, so tudi prav lepi uspehi.

Leopold Dekleva, Buje: Na zemljišču, kjer se je pognojilo z umetnimi gnojili (s Tomasovo žlindro in s kalijevo soljo) in obenem tudi z amonijevim sulfatom, je bilo prve košnje za četrtno in druge košnje za petino več, kakor na ostalem prostoru, ki ni bil pogojen z amonijevim sulfatom.

Josip Burgar, Lahovče: Polovico travnika sem pognojil spomladi s superfosfatom in s kalijevo soljo, drugo polovico pa tudi z amonijevim sulfatom razen z omenjenima gnojiloma. Kjer sem pognojil z amonijevim sulfatom, je bilo seno tako gosto in veliko, da so se ljudje kar čudili, četudi je bil ta travnik prejšnja leta pogojen z gnojem. Pri otavi pa uspeh ni bil tako dober, kar razlagam na ta način, da amonijev sulfat deluje dobro in hitro a ne za dolgo dobo. (Imate popolnoma prav. Opozarjamo Vas na spis v današnji številki „Kmetovalca“. Vi imate bržkone prav rahlo in morda celo peščeno zemljo, zato v prihodnje vzemite spomladi le dve tretjini določene množine amonijevega sulfata, ostalo tretjino pa raztrosite precej po prvi košnji v suhem vremenu. Ured.)

J. Boldin, Gradišče: Na travniku, kjer sem poprej nakosil voz sena in nič otave, sem vsled gnojenja z amonijevim sulfatom letos nakosil dva voza sena in še šest stotov otave. Amonijev sulfat je naredil pravi čudež. Res je bila lansko leto dobra letina za seno, a amonijev sulfat, v zvezi s Tomasovo žlindro in s kalijevo soljo, je dal tudi veliko več vredno seno.

F. Česarek, župnik, Št. Peter: Uspeh gnojenja z amonijevim sulfatom je bil zelo zadovoljiv. Trava je bila zelo gosta, tudi večja kakor na ostalem delu, ki je bil pogojen le s Tomasovo žlindro in s kalijevo soljo. Ljudje so me večkrat vpraševali, s čim sem gnojil dotični kos travnika, ki se je vidno ločil od drugega dela. Za prvo leto je bil uspeh prav dober, kar se pa

tiče bodočnosti, pokaže skušnja. (Velik učinek amoni-jevega sulfata je sploh mogoč le prvo leto, in če ne pognojite zopet letos z amonijevim sulfatom, boste imeli le to prednost, da so razne trave ojačene in jih detelja ne bo zadušila. Ured.)

Franc Mrhar, Prigorica: Imam približno 900 m² velik travnik s precej pusto zemljo, kjer je raslo deloma resje in sem navadno nakosil majhen voziček sena. Ta travnik sem pognojil s Tomasovo žlindro in s kajnitom ter sem potem pridelal velik voz sena več. Lansko pomlad sem pa travnik pognojil z amonijevim sulfatom ter sem pridelal dva velika voza sena in po vrhu še toliko otave, kakor pred gnojenjem sena. Uspeh z amonijevim sulfatom je bil torej čudovit. Pridelano seno je pa tudi veliko boljše in bolj užitno kakor prejšnje. Marsikteri sosed je začudeno ogledoval lepo in gosto travo na travniku, ki prej ni nič veljal.

(Dalje prihod.)

Vprašanja in odgovori.

Na vsa gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrste med „Vprašanja in odgovore“, ostali pa v „Listnico uredništva“. Odgovarja se le na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom, v „Kmetovalcu“ se pri vprašanju pristavijo pričetne črke imena in kraja, če vprašalec ne želi drugače. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj štiri dni pred izdajo lista; na prepozno došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso gospodarska in odgovori nanja niso splošno poučni in zanimivi, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pismeno, če je pismu priloženih 50 h v znakah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu.

Vprašanje 36. V hlevu sem naredil strop iz betona, ki je premrzel in zato pozimi vedno moker. Sčim naj betonski strop v hlevu obložim, da bo gorkejši? (N. P. v B.)

Odgovor: Nad betonskim stropom v hlevu nasujte kakih 8—10 cm nadebelo zdrobljene šote ali žaganja. Med šoto ali žaganje pomešajte nekaj prav finega in suhega peska (sviža ali sipe). Fin pesek gre mišim in podganam v oči in ušesa ter jih takoj prežene, če se hočejo naseliti v šoti ali v žaganju. Nad šoto ali žaganjem je seveda treba narediti lesena tla. Na ta način naredite tudi betonski strop gorak, a močenje ktereakoli stropa v hlevu morate obenem preprečiti z dobro prezračevalno napravo, ki odvaja tudi vlago, ki je v hlevskem zraku. Edino prava prezračevalna naprava v hlevu so oddušniki v stropu, ki gredo kakor dimniki skozi podstrešje in so speljani čez streho. Tako prezračevanje hlevov je popisano v 5. števil. „Kmetovalca“ lanskega leta.

Vprašanje 37. Moja dveletna junica je zelo bojovita ter vedno drugo živino bode in drega. Ker ima naprej obrnjena rogova, ni le pripravna za boj, ampak tudi nevarna. Ker je junica lepa in dobre pasme, bi je ne prodal rad. Ali je kak način, da bi se taki junici vzela bojovitost ter bi bila manj nevarna? Slišal sem, da taki govedi natikajo na rogove svinčene kroglice. Če Vam je o tem kaj znanega, prosim sporočila, kje se dobe svinčene kroglice za na rogove in kako se pritrdijo? (J. M. v O.)

Odgovor: Govedo postane bojovito vsled draženja, včasih ji je pa ta lastnost prirojena. Od rojstva hude živali niso priporočene za pleme, ker to lastnost lahko na zarod podedujejo. Z lepim ravnanjem in s primerno kaznijo v pravem času se razvada da odpraviti, če ni prirojena. Take živali so lahko zelo nevarne; najmanj, kar se more storiti, je, da se jim prirežejo špičasti rogovi. Svinčenih krogel ne gre natikati na špice rogov, ker so premehke in kmalu odpadejo. V krajih, kjer imajo veliko opraviti s tako živino

ali sploh z dolgorogato živino, ki nehote lahko svoje sosede poškoduje, natikajo na rogove kroglice iz močne medene pločevine, ali lesene kroglice, prevlečene z medeno pločevino. Take kroglice imajo primerno tuljavo, da se z njo nataknejo, in se na rog pritrdijo s žebeljem. Kje se take kroglice dobivajo in kako se pritrdijo nam ni znano, ker jih nismo našli v nobenem ceniku.

Vprašanje 38. Moj štiri leta star vol je pri delu zelo hud, in kadar ga rabim za težko delo, se začne po vsem životu tresti, oči mu izstopijo, kar mu pa čez par minut zopet preide. Moji sosede pravijo, da je vol togoten, česar pa jaz ne verujem, marveč menim, da ga obide le nekak strah, da se začne tresti, ko ga pripravljam k delu ali h kevanju. Vol je prav dobro rejen. Kaj je po Vašem mnenju volu in kaj naj z njim počnem, da izgubi to napako? (A. J. v S.)

Odgovor: To napako ima Vaš vol lahko prirojeno, morda je pa tudi na živcih bolan, ali pa se mu je kdaj kaj pripetilo, da se sedaj boji dela in podkovanja. V začetnem slučaju, če ima vol samo strah, da se mu pri delu ali pri podkovanju zopet kaj ne pripeti, je edino sredstvo lepo ravnanje z volom; vsaka sirovost bi napako še povečala. Če je pa vol že od rojstva togoten, ali če je na živcih bolan, se pa ne da nič storiti. V tem slučaju Vam priporočamo, vola rajši kmalu mesarju prodati, ker se lahko kdaj močno stogoti in veliko nesrečo povzroči.

Vprašanje 39. Kdaj po skotitvi je umestno svinjo zopet dati obrežiti? Nekteri pri nas priporočajo svinjo obrežiti takoj čez devet dni po porodu, drugi pa šele tedaj, ko neha dojiti. (F. B. v Š.)

Odgovor: Svinje nežlahtnih pasem se po porodu kmalu zopet bukajo in ravnotako tiste svinje žlahtnih pasem, ki imajo malo mleka, ki doje malo prasičev in ki ne hodijo dovolj na prosto. Pri obreženju svinji se mleko prehitro suši, zato takojšnja obrežitev ni priporočena; prezre naj se vsaj enkratno, t. j. prvo bukanje. Za svinjo kakor za mladiče je sploh bolje, če se doječa svinja ne buka, in to se doseže, če se doječji svinji da dovolj gibanja na prostem.

Vprašanje 40. Kupil sem štiri mesece staro žrebe, ki se mu vedno po vsem životu izpuščajo majhne bulice. Kaj je temu vzrok? (J. B. v L.)

Odgovor: Taki izpuščaji na konjski koži morejo imeti različne vzroke. Taki vzroki so nesnaga na koži, pokvarjeni sok v telesu vsled napačne ali pokvarjene krme in slednjič tudi grinje, ki so nalezljive. Če hočete odpraviti izpuščaj na žrebetovi koži, morate najprej dognati vzrok in ga odstraniti. Obrnite se do živinozdravnika, ki žival preišče, določi vzrok izpuščajev in da navodilo za zdravljenje.

Vprašanje 41. Imam lepo kravo, ki je imela lansko leto dvojčke, in sicer junca, ki mi prav lepo uspevata. Letos ima ta krava zopet dvojčke, in sicer telici, ki bi jih rad imel za pleme. Pri nas velja mnenje, da od telic, ki sta dvojčici, je ena za pleme, druga je pa jalovka. Ali je res temu tako? (J. L. v N.)

Odgovor: Če sta dvojčka krave enegainistega spola, potem imata navadno spolovila pravilno razvita in sta rodovitna, če sta pa dvojčka različnega spola, pa skušnja uči, da mladič ženskega spola nima pravilno razvitih spolovila in torej ni za pleme. Ker ima Vaša krava dvojčici-telici, je torej računati, da sta za pleme sposobni, dasi se z gotovostjo to nikdar ne more naprej trditi.

Vprašanje 42. Kupil sem žrebico, ki ima gornjo čeljust daljšo in zato zgornji zobje segajo čez spodnje. Kobila je dveletna, ni še podkovana in jo mislim pričeti spomlad rabi za lahko vožnjo poleg starejšega konja. Moj sosed me

straši, da je konj s tako čeljustjo za polovico manj vreden, zato vprašam, če je to res tako velikanska napaka in ali naj žrebco precej dam podkovati, oziroma kdaj je to najbolje? (F. R. v D.)

Odgovor: Konji, ki imajo zgornjo čeljust daljšo, jim segajo zgornji sprednji zobje nekoliko čez spodnje sprednje. Tako zobovje se imenuje karpovo. Karpovo zobovje konju nič ne škoduje, je le majhna vnanja napaka in je za porabnost konja popolnoma brezpomembna; torej ni res, da bi bilo karpovo zobovje velika napaka, ki dela konja za polovico manj vrednega. Konj s sprednjimi zobmi sploh le krmo muli, žveči in melje jo pa le s kočniki, kar konj s karpovim zobovjem ravnotako dobro dela, kakor konj z rednim zobovjem. Dveletne kobile zlahtnega plemena sploh ni dobro že pričeti rabiti, če jo pa vendar pričnete vpregati, potem jo dajte podkovati s podkviami brez štolnov. Podkovanje je pa le tedaj potrebno, če mora žival voziti po trdih in kamenitih tleh. Pri mladem konju kopitni rog hitro rase, zato je treba mladega konja pogostokrat dati pravilno podkovati in mu rog pravilno dati porezovati.

Vprašanje 43. Ali se res predenica v detelji s kajnitom zamori, oziroma prežene, in kdaj ter kako se predenica s kajnitom uničuje? (I. F. v P.)

Odgovor: Predenica je rastlina zajedalka, ki se šele takrat prične razvijati, ko je detelja že dovolj močna in je odrasla. Kajnit je kalijevo gnojilo, ki ima v sebi veliko raznih klorovih spojin, ki mnogim rastlinam ne prijaajo. Če naj bo kajnit rastlinam neškodljiv, se mora že jeseni ali zgodaj pozimi raztrositi, in v tem slučaju ne more škodljivo učinkovati na predenico. Deteljo takrat s kajnitom pognojiti, ko se je predenica na deteljišču že pokazala, nikakor ne moremo priporočati. Iz tega sledi, da kajnit ni uspešno sredstvo za zatiranje predenice.

Vprašanje 44. Zaradi pomanjkanja prostora name-ravam napraviti v govejem hlevu svinjak in nad svinjakom kurnjak iz desak. Ali bi bilo to umestno in na kaj bi bilo pri taki ureditvi paziti? (V. B. v O.)

Odgovor: Če je hlev dobro prezračevan, dovolj svetel in tlakan, da se vsa gnojnica sproti odteka, potem ni nobene pametnega ugovora proti kočem za prasiče v govejem hlevu, če so ti kočji tako narejeni, da tudi prasičja gnojnica sproti iz hleva odteka in so korita vedno snažna. Seveda morajo imeti plemenski prasiči dovolj svetlobe. Kurnjake postaviti v hlev bi bilo pa le tedaj umestno, če niso v nobeni zvezi z notranjščino hleva in ne jemljejo hlevu in svinjaku potrebne svetlobe. Če pa imajo kokoši prost vhod v hlev, pa morejo biti govedi in prasičem nadležne, torej škodljive, kajti one v hlevu vse ponesnažijo, odletajoče perje, če ga živali požro, more biti škodljivo in kokošji mrčes ponoči silno nadleguje goved in prasiče, vsled česar se živali razburjajo, nimajo dovolj počitka, se ne rede in krave izgubljajo mleko.

Vprašanje 45. Imam kravo, ki ji teče v presledkih večkrat na dan belkast gnoj iz sramnice, in sicer včasih skoraj četrt litra naenkrat. Krava je mlada, žre še precej rada, toda krma ji ne zaleže, se noče zrediti in daje malo mleka, dasi je na prvi pogled videti zdrava. Kakšna bolezen je to in kako naj jo zdravim? Sosedje domnevajo, da so vzrok pretrda tla v hlevu, kajti staja imam iz betona, nanj so položena lesena tla in nastiljam z žaganjem. (A. J. v S.)

Odgovor: Če krava nima kužnega vnetja spolovil, ki o njem v današnji številki „Kmetovalca“ najdete objavljen poseben spis, potem krava bolega za belim tokom, ki mu trda tla in nastilja prav nič nista kriva. Beli tok je navadno posledica zanemarjenega vnetja sramnice ali telčnika, ali pa, če je pri porodu v telčniku zaostalo kaj trebila. Vsled

belega toka krave oslabe, izgube mleko in hirajo. Tako bolne krave se včasih sploh ne gonijo; če se pa gonijo, se pa ne ubrejšijo. Zdravljenje belega toka je na vsak način treba prepustiti živinozdravniku. Vnetje sramnice ali telčnika more povzročiti porod, prehlajenje ali kaka kužnina. Taka kužnina so razne glive. V vsakem hlevu je vse polno gliv, škodljivih in neškodljivih, ki se med seboj neprestano bojujejo in navadno tiste podležejo, ki so slabše in ki jih je manj. Praktična izkušnja uči, da v novih hlevih nastajajo bolezni, ki jih prej ni bilo, in sicer takrat, kadar se v takem hlevu najprej razmnože škodljive glive, preden pride v hlev dovolj neškodljivih, ki morejo škodljive zatreti. Odtod zato prihaja, da neveščji ljudje dolžijo kako napravo v novem hlevu za vzrok bolezni, dasi je pravi vzrok le novi hlev sploh, kjer slučajno prevladujejo škodljive glive. Tako popravljen hlev, kakor Vaš, se sme smatrati za novega, v njem morda res prevladujejo škodljive glive, a zato belemu toku prav gotovo niso vzrok trda tla ali nastilja iz žaganja.

Vprašanje 46. Plemenska svinja, ki sem jo lansko jesen dobil od kmetijske družbe, mi je zbolela. Svinji so se naredile na koži kraste, da je videti kakor s skorjo pokrita. Koža je razpokana, je vneta ter navzlic čerj umazana. Ta svinja mi je enako okužila še tri druge prasiče. Bolne živali sicer rade žro, toda zaostajajo v rasti. Kakšna bolezen je to in kako se zdravi? Sosedje domnevajo, da so vzrok tej bolezni cementna tla in korita ter žaganje za nasteljo. Pripomnim, da prej, ko sem imel v hlevu in v svinjakih vse leseno, nisem imel nikdar takih bolezni pri živali. (A. J. v S.)

Odgovor: Cementna tla in korita ter nastelja iz žaganja prav gotovo niso vzrok bolezni Vaših prasičev. Če bi to bilo res, potem bi morale biti vse živali v vzornih hlevih in svinjakih bolne. Opozarjamo Vas na tisto, kar smo pisali o novih hlevih v prejšnjem odgovoru. Ne moremo zagotovo trditi, vendar pa z vso pravico domnevamo, da je Vaša svinja nalezla garje in jih je prenesla tudi na druge prasiče. Garje povzročajo silno majhne živalce, pršice imenovane, ki dolbejo v koži in povzročajo kraste. Dokler se vse pršice ne pomore, toliko časa garjavost ne preneha. Garjave živali je treba po vseh bolnih mestih kože dobro namazati z milom. Drugi dan se namazane živali z mlačno vodo in s kako ščetjo tako zdrgnejo, da se po možnosti vse kraste odpravijo. Šele nato se je poslužiti sredstev, ki morejo pršice pomoriti. Tako sredstvo je n. pr. kreozot ali bencin, ki pršice umori v eni minuti. Kreozot se zmeša s 25 deli olja in se s to mažo žival na bolnih mestih dobro natre. Če se rabi bencin, se mora zmešati s 5 do 10 deli vode. Pri ravnanju z bencinom je treba paziti na njegovo veliko vnetljivost, zato ne bodi nikdar blizu bencina kaka luč ali goreča smodka. Ker ni upati, da bi se z enkratnim mazanjem prišlo do živlega vsem pršicam, zato se mora mazanje večkrat ponoviti. Ker pa mi ne vemo, če je naše domnevanje glede bolezni Vaših prasičev pravo, zato vam priporočamo poklicati živinozdravnika, ki bolezen določi ter Vam da navodilo za zdravljenje. Pa tudi, če imamo prav, je vendar bolje, zdravljenje garjavosti prepustiti živinozdravniku. Končno pripomnimo, da prasičjo garjavost naleze izmed domačih živali edinole pes, nalesti jo pa more tudi človek, a pri njem so posledice prav neznatne in hitro preidejo.

Kmetijske novice.

Sprejem gojenk v deželno gospodinjstvo šolo na Vrhnikih. Na gospodinjstvi šoli na Vrhnikih se prične dne 15. marca t. l. nov gospodinjstvi tečaj, ki bo trajal eno leto. Gojenke pridejo dva dni na teden v šolo. Pouk je

brezplačen; samo za one dneve, ko so v šoli, plačajo za hrano po 50 h na dan. — Dne 15. aprila t. l. se prične polletni gospodinjski tečaj, ki bo trajal do 15. oktobra t. l. Gojenke polletnega gospodinjkega tečaja morajo stanovati v šoli in so pod nadzorstvom č. šolskih sester. Hrano dobivajo v zavodu. Za pouk, hrano in perilo plačajo po 30 K na mesec. Za sprejem se je oglasiti pisмено ali ustno pri vodstvu deželne gospodinjke šole na Vrhniki do 10. marca t. l. Natančnejša pojasnila, učni načrti in organizacija šole so pri vodstvu brezplačno na razpolago.

Živinorejske vajence, ki se hočejo izvežbati v hlevskih opravilih, v strežbi molzne živine in v mlečni kleti, sprejme ravnateljstvo kmetijske šole na Grmu. Živinorejski vajenci dobe poleg proste hrane po 10 K na mesec. Pouk je nastopiti s 1. aprilom. Prošnje je vlagati do 15. marca. Pouk traja do konca mesca oktobra.

Vrtnarskega učenca sprejme ravnateljstvo kmetijske šole na Grmu v triletni pouk. Vrtnarski učenec dobi poleg proste hrane tudi potrebno obleko in obuvalo. Prošnje za sprejem je vložiti do 10. marca, pouk je pa nastopiti 15. marca t. l.

Nakup konj za vojaštvo. Razen dne 2. marca v Mokronogu in dne 3. marca v Št. Jerneju, kjer bo komisija deželne brambe kupovala za vojaštvo sposobne konje, bo kupovala, oziroma pregledovala vojaška komisija iz Maribora za vojaštvo sposobne konje. Nakupovali se bodo konji za ježo, za težko vožnjo in za prenašanje tovorov.

Dotična komisija bo, kakor se je sporočilo od strani nakupovalne komisije v Mariboru, na naslednjih krajih in v spodaj navedenih dneh, oziroma urah, uradovala:

dne	11. marca	od 8 do 9	v Kistanjevič,
"	11. "	" 10 do 12	v Št. Jerneju,
"	11. "	" 2 do 3	v Novem mestu,
"	12. "	" 8 do 9	v Velkem Gabru,
"	12. "	" 12 do 1	v Grosupljem,
"	12. "	" 3 ¹ / ₂ do 4	v Velikih Laščah,
"	12. "	" 5 do 6	v Ribnici,
"	13. "	" 9 do 10	v Kočevju,
"	13. "	" 3 ¹ / ₂ do 4 ¹ / ₂	na Igu,
"	14. "	" 8 do 9	na Vrhniki,
"	14. "	" 3 do 4	v Postojni,
"	15. "	ob osmih v Št. Petru na Krasu,	
"	15. "	od 9 do 10	v Il. Bistrici,
"	16. "	" 9 do 10	na Selu pri Ljubljani,
"	17. "	" 8 do 9	v Mokronogu,
"	17. "	od 10 ¹ / ₂ do 11 ¹ / ₂	v Škocjanu na Dolenskem.

Konjerejska zadruga za Ig in okolico, istotako konjerejska zadruga v Lescah sta imenovali na občnem zboru za premnoge zasluge za kmetijstvo in posebno za konjerejo gospoda Frančiška Povšeta, komercialnega svetnika, predsednika c. kr. kmetijske družbe in konjerejskega odseka, državnega in deželnega poslanca za svojega častnega uda.

Vinarski in kletarski tečaj na Grmu. Kranjska kmetijska šola na Grmu priredi dne 3. in 4. marca vinarski tečaj, dne 6., 7., in 8. marca pa kletarski tečaj. Spored tečajev bo naslednji: V petek, dne 3. marca od 2—4: Cepljenje trt. Siljenje trt v silnicah, gorkih lebah in drugih prostorih. Ravnanje s cepilkami v trtnici. Saditev novih vinogradov. Od 4—5: Razkazovanje silnice in cepilnih strojev. V soboto, dne 4. marca od 8—11: Pomladna dela v vinogradu. Vzgoja in obrezovanje trt. Gnojenje trt, posebno z umetnimi gnojili. Popoldne od 2—5: Praktične vaje v obrezovanju trt v šolskem vinogradu v Cerovcih. V ponedeljek, dne 6. marca, popoldne od 2—4: Ravnanje z vinom. Vpliv trgatve in kipenja na dobroto vina. Lastnosti

in sestava vina. V torek, dne 7. marca popoldne od 8—10: Ravnanje z zdravno in s pokvarjeno vinsko posodo. Ovinjenje sodov. Poraba in vrednost žvepla v kletarstvu. Od 10—12: Praktično razkazovanje v vinski in kiselni kleti. Popoldne od 2—4: Pretakanje vina. Čiščenje vina. Precejanje vina. Od 4—6: Praktične vaje v vinski kleti. V sredo, dne 8. marca popoldne od 8—10: Lastnosti dobre vinske kleti. Napake vina. Od 10—12: Praktične vaje v vinski kleti. Oprava vinske kleti. Popoldne od 2—4: Napake in bolezni vina.

Oddaljenim in revnim vinogradnikom plača ravnateljstvo stroške za pot do Novega mesta in tudi podporo 2 K na dan za prehrano. Podpora se dovoli le onim, ki za njo pravočasno po dopisnici prosijo. Priglasila in prošnje za podporo je treba doposlati do 25. februarja ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu pri Novem mestu (pošta Kandija, Kranjsko).

Družbene vesti.

* **Plemenske bike vseh pasem**, ki so v deželi vpeljene, bo c. kr. kmetijska družba oddajala prihodnjo pomlad. Živinorejci se opozarjajo na tozadevni razglas v današnji številki „Kmetovalca“. Nakup in oddaja plemenskih bikov se pa le tedaj izvršita, če ne bo nepremagljivih ovir zaradi kuge v gobcu in na parkljih. Na vsak način bodo nakupljeni biki poprej nekaj časa zunaj Ljubljane, ki velja za okuženo, v kakem hlevu kontumacirani, in se zato oddaja bikov ne bo mogla izvršiti v Ljubljani.

* **Domače mlade bike**, ki so lepi in sposobni za plemo in ki jih imajo v kakih občinah živinorejci odveč, kupuje c. kr. kmetijska družba kranjska za oddajo v druge kraje, zato prosi, naj se taki biki nemudoma v nakup ponudijo kmetijski družbi.

* **Semenski krompir.** Ker bo letos semenskega krompirja silno manjkalo, je c. kr. kmetijska družba kranjska poskrbela, da bo mogla ustreči tudi večjim naročitvam, in je zato nakupila mnogo vagonov semenskega krompirja raznih vrst v tujih deželah. Glede oddaje tega semenskega krompirja opozarjamo na razglas med uradnimi vestmi današnje številke.

Tomasova žlindra se je ob novem letu znatno pocenila, kar bodo naši udje gotovo z veseljem na znanje vzeli. Dasi so tvornice za severne avstrijske dežele cene le neznatno znižale, smo z ozirom na kupčijsko tekmovanje angleških tvornic, ki pošiljajo svojo žlindro v Trst, dosegli za naše dežele izredno znižane cene, ki jih spodaj objavimo.

* **Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Tomasovo žlindro. Cena za nadrobno oddajo 19 odstotne žlindre v Ljubljani je K 7— za 100 kg.

Naročbe na cele vagone se bodo izvrševale po naslednjih cenah:

17 %	18 %	19 %	20 %	21 %
K 561—	K 594—	K 627—	K 660—	K 693—

za cel vagon z 10.000 kg, popust znaša z ozirom na prihranitev stroškov za prevažanje K 25— pri celem vagonu.

Te cene je razumeti bazis Trst, t. j. naročnik bo plačal le toliko voznine, kolikor bi znašala iz Trsta do zadnje postaje, čeravno dobi žlindro naravnost iz tvornic.

Rudninski superfosfat s 14 % v vodi raztopne fosforove kisline po K 7— 100 kg z vrečo vred. Pri naročilih v celih vagonih velja cena K 6— iz mejne postaje Červinjan.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg.

Kajnit po 5 K 50 h 100 kg. Naročila na cele vagonse se izvrše naravnost iz tvornice in se cena vsled zmanjšanja stroškov dokaj zniža.

Kalijevo sol po 12 K 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 20 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnoji travnike s Tomasovo žlindro ali z rudniskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 40 % kalija in stane 12 K, dočim ima kajnit le 12 — 13 % kalija ter stane 5 K 50 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 4 K 50 h. Tudi to gnojilo pošljemo odjemalcem celih vagonov naravnost iz tvornice za ceno, ki je dosti nižja.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

Amonijev sulfat po 31—K 100 kg iz Ljubljane. To dušičnato umetno gnojilo ima družba sedaj, ko se bliža čas za gnojenje ozimlini, zopet v zalogi. To gnojilo je važno za gnojenje na njivah žitu, krompirju, ozimlini itd., in sicer v zvezi s superfosfatom in s kalijevo soljo. Poraba amonijevega sulfata v vinogradih je zlasti važna in zato posebno priporočena. Opozarjamo na spis „Gnojenje z dušikom“ v 1. št., na spis „Dušičnata umetna gnojila“ v 2. številki, na spisa „Gnojenje travnikov z umetnimi gnojili spomladi“ ter „Mešana gnojila in gnojenje vinogradov z umetnimi gnojili“, v 3. št., na spis „Gnojenje krompirju, zlasti z umetnimi gnojili, s posebnim ozirom na amonijev sulfat“ v 6. številki in na spis „Gnojenje ozimlini z amonijevim sulfatom“ v 18. številki lanskega „Kmetovalca“.

* **Mešano umetno gnojilo** (vinogradniško gnojilo), ki ima 10 % v vodi raztopne fosforove kisline, 10 % žveplenokislega kalija in 4 % amonijevega dušika, oddaja družba po 16 K 50 h 100 kg z vrečo vred. (Glej spis „Mešana umetna gnojila“ v 3. številki lanskega „Kmetovalca“.)

* **Vrtno gnojilo** (mešano umetno gnojilo za zelenjad, cvetice in rastline v cvetličnikih), ki vsebuje 7 % v vodi raztopne fosforove kisline, 6 2/3 % čistega kalija (ne žveplenokislega!) in 6 1/2 % dušika (5 % amonijevega dušika in 1 1/2 % dušika solitne kisline) oddaja družba v množinah 5—20 kg po 40 h in v večjih množinah po 30 h kg z vrečo vred. (Glej spis „Mešana umetna gnojila“ v 3. številki lanskega „Kmetovalca“.)

* **Modro galico** prične naša družba splošno oddajati konci aprila. Cene objavimo v eni prihodnjih številki.

* **Semenske zmesi detelj in trav** izbrane prve kakovosti ima c. kr. kmetijska družba v zalogi in jih s pomočjo državne podpore oddaja kmetovalcempo znižani ceni. — Opozarjamo na spis „Sestava in setev travnih in deteljnih zmesi“, ki ga na zahtevanje vsakomur zastoj pošljemo. Vsakdo, ki travna in deteljna semena naroči, naj sporoči, koliko posameznih semen kupi, ali pa naj naroči že narejeno zmes, a v tem slučaju mora pisati, kakšna je zemlja, ki jo misli obsejati, in kako velik je dotični prostor.

* **Deteljno seme**, zajamčeno predenice čisto in potrjeno od kmetijsko-kemijskega preiskovališča v Ljubljani, oddaja družba svojim udom z zavojem vred, in sicer seme domače štajerske ali črne detelje po 1 K 80 h, in seme lucerne ali nemške detelje po 2 K 20 h kilogram.

* **Semena detelj in trav** ima družba naslednje vrste v zalogi:

domača detelja (<i>trifolium pratense</i>)	K 1-80
lucerna (<i>medicago sativa</i>)	2-20
bela detelja (<i>trifolium repens</i>)	2-30
švedska detelja (<i>trifolium hybridum</i>)	2—

hmeljna lucerna (<i>medicago lupulina</i>)	1-60
francoska pahovka (<i>avena elatior</i>)	1-55
angleška ljulika (<i>lolium perenne</i>)	0-52
laška ljulika (<i>lolium italicum</i>)	0-68
pasja trava (<i>daktylis glomerata</i>)	1-80
senožetna latovka (<i>poa pratensis</i>)	2-50
medena trava (<i>holcus lanatus</i>)	1-10
trstikasta bilnica (<i>festuca arundinacea</i>)	3—
lisičji rep (<i>alopecurus pratensis</i>)	1-95
mačji rep (<i>phleum pratense</i>)	1-08
pasji rep (<i>cynosurus cristatus</i>)	2-05
šopolja (<i>agrostis stolonifera</i>)	1-80
zlata pahovka (<i>avena flavescens</i>)	5-40

* **Severonemško seme krmne pese** dobivajo udje pri družbi po 90 h kilogram z zavojem vred, in sicer rdečo in rumeno mamutovko. Rumena ekendorfovka stane pa 1 K kilogram.

* **Glede oddaje semen** naznanjamo, da veljajo gori označene cene z zavojem vred in s stroški za vozni list le pri naročilih nad 5 kg. Pri naročilih do 5 kg se posebej zaračunata zavoj in vozni list.

* **Semenski oves**, in sicer „zlatorunec“, ima družba že sedaj za spomladansko setev v zalogi. Zlatorunec je priznana dobra vrsta iz visoke, mrzle lege. Naročila ga je na Češkem in ga oddaja po 26 K 100 kg z vrečo vred. Blago je težko semensko in skrbno čiščeno. V zalogi sta le dva vagona tega ovsu in bo mogoče postreči samo udom, ki ga naroče, dokler ga je kaj v zalogi.

* **Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralnikove cevi po 12 K in trokarje po 5 K. Oboje služi, da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, da je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

* **Sezamove tropine**. Družba je vsled ugodnega kupa večje množine najfinije zmletih svetlih sesamovih tropin ceno lahko za 1 K pri 100 kg znižala, vsled česar jih bo odslej oddajala po K 17—100 kg iz Ljubljane. Te tropine družba jako priporoča. Vsebujejo jamčeno 50 odstotkov beljakovin in maščobe in se dobivajo le v vrečah po 50 kg. Živinorejce opozarjamo na spis „Krmljenje z oljnimi tropinami“, ki je izšel v „Kmetovalcu“ in ki ga v obliki „Gospodarskih navodil“ na zahtevanje vsakomur brezplačno pošljemo. Sezamove tropine so navzlic večji redilni vrednosti zaradi tega toliko cenejše od lanenih tropin, ker se sedaj še ne zahtevajo tako splošno. Gotovo je, da se precēj podražé, kakor hitro jih ne bodo mogli več toliko izdelovati, kolikor jih bodo zahtevali; ta položaj utegne po splošnji sodbi kmalu nastati. Priporočati je umnim gospodarjem, da si čimprej priskrbe vsaj toliko tropin, kolikor jih bodo čez zimo potrebovali. Večjim odjemalcem, posebno onim na Krasu, lahko pošljemo te tropine iz tržaške zaloge in jim jih računamo po 16 K 25 h 100 kg iz Trsta.

* **Lanenih tropin** tudi ta mesec ne bo dobili. Živinorejci, ki je njih živina navajena na krmljenje z močnimi krmili, naj pa tega krmiljenja nikar ne opuščajo, ampak naj pridno segajo po sesamovih tropinah.

* **Tropine podzemeljskega oreha**. Te tropine imajo zajamčeno 55 do 57 odstotkov beljakovin in maščobe v sebi, torej dosti več kakor sezamove ali lanene tropine. Družba je ugodno kupila večjo množino in jih oddaja po 18 K 100 kg iz Ljubljane. Prof. dr. Pott pravi v svoji knjigi o krmilih: „Orehove tropine se morajo prištevati najmočnejšim dušičnatim in najlažje prebavnim rastlinskimi močnim krmilom; odlikujejo se posebno po večji vsebini

beljakovin.“ Tudi mi jih priporočamo našim udom, ki imajo živino navajeno na krmljenje z močnimi krmili.

* **Živinsko sol** priskrbuje družba vsem tistim, ki ne morejo osebno v Ljubljano ali ki je v svoji bližini ne morejo kupiti po 6 K 90 h 100 kg ali pa 3 K 60 h 50 kg. Živinska sol se oddaja le v vrečah po 50 kg. Le tista naročila na živinska sol se zvršujejo, ki se zanje denar naprej pošlje. V navedeni ceni so vštet izdatki za vozni list in stroški ob sprejemu denarja, ki se morajo plačevati v Ljubljani.

* **Klajno apno** oddaja družba v izvornih vrečah, težkih 50 kg, po 22 h kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljke na zunanje se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. — Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmi, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi šupami za živino.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dne 23. februarja 1911.

Seji je predsedoval družbeni predsednik gosp. komercialni svetnik Povše, navzoči so bili: podpredsednik g. Knez, odborniki gg.: Dimnik, Hladnik, Jan, Kalan, Kosler, Piber, Rohrman in družbeni ravnatelj Pirc.

Glavni odbor se je posvetoval o izpremembi družbenih pravil z ozirom na tozadevne sklepe zadnjega družbenega občnega zbora in na zahteve deželnega odbora, če naj c. kr. kmetijska družba kranjska ostane posvetovalni, oziroma izvrševalni organ za kmetijske zadeve na Kranjskem. Kot nova načela se sprejmejo v družbena pravila: delitev udov v podporne in prave, glasovanje pri družbenih občnih zbora po zastopnikih podružnic, in tako sestava glavnega odbora, da bosta v njem zastopana c. kr. deželna vlada in deželni odbor. Tozadevna določila se morajo spraviti v sklad z ostalimi paragrafi družbenih pravil, ki naj jih poseben pododsek po določenih navodilih predela, da se potem glavni odbor še enkrat more o novih pravilih posvetovati, preden jih predloži v sprejem prihodnjemu družbenemu občnemu zboru.

Glavni odbor je sklenil zaradi velike potrebe plemenskih bikov, da bo navzlic kugi v gobcu in na parkljih skušal spomladati izvršiti nakup in oddajo plemenskih bikov ter razglasi tozadevno oddajo, seveda s pridržkom, če se do takrat omenjena kuga ne razširi tako, da bi bil nakup sploh nemogoč. Po možnosti naj se pokupi kolikor mogoče veliko primernih plemenskih bikov v deželi sami. V to svrhu je treba pozvati živinorejce, da stavijo svoje poudbes.

Trem podružnicam, ki imajo svoje drevesnice in ki prosijo zanje podpore, so se dovolili prispevki iz državne podpore v prospek sadjarstva.

Ker se je bivša podružnica v Kranju razcepila in se je ustanovilo več podružnic, je glavni odbor sklenil prihranek bivše kranjske podružnice dati dvema podružnicama v tem okraju, ki prosita prispevke za nakup skupnih strojev.

Glavni odbor je sklenil predložiti proračun glede državnih podpor za l. 1912. c. kr. kmetijskemu ministrstvu v tistem obsegu, kakor za letošnje leto, ter se pri tem sklicevati na sklep državnega zbora, ki se po njem običajne državne podpore ne smejo skrečiti navzlic od državnega zbora za devet let dovoljeni posebni državni podpori za povzdigo živinorejce.

Za nove ude so se prijavili in so bili sprejeti gg.:

Lončar Frančišek, posestnika sin v Horjulu; Ježek Frančišek, posestnik v Tacnju; Lovše Frančišek, posestnik in gostilničar v Sneberjah; Habič Miha, posestnik v Sodinji vasi; Hrastovčan Frančišek, posestnik v Leskovcu; Reichman Josip, p. d. Učas, posestnik v Madbrovnicah; Ložar Ivan, posestnik v Brinjah; Primožič Frančišek, pos. v Šentjurju; Žumer Anton, pos. in gostilničar v Javorniku; Jerovšek Ivan, pos. v Spodnji Novi vasi; Trojar Ivan, pos. v Železnikih; Zupanec Luka, pos. v Smoljevi; Šterk Peter, pos. v Kovači vasi; Majerle Miha, pos. v Kovači vasi; Urh Frančišek, pos. v Zgor. Stranjah; Pirc Jakob, posestnik v Podstudencu; Pirc Ivan posestnik v Godiču; Trebušak Frančišek, posestnik v Srednji vasi; Hribar Janez, posestnik v Srednji vasi; Jutršek Luka, posestnik v Znojilah; Pintar Anton, posestnik v Sestranski vasi; Špehar Josip, posestnik v Dečini; Lončarič Josip, pos. in podjetnik v Ljubljani; Plut Josip, posestnik v Mačkovcu; Molek Jurij, posestnik v Bereči vasi; Čadonič Miko, posestnik v Kroci; Ivanušič Jure, posestnik v Vareti; Jeglič Egidij, posestnik na Selu; dr. Trenz Ferdo, okr. zdravnik v Krškem; Černič Ivan, posestnik v Bednju; Krljkar Valentin, posestnik v Konju; Vrhovec Frančišek, posestnik na Vačah; Rupnik Frančišek, posestnik v Landolu; Žitko Josip, pos. v Stranah; Kontelj Matija, posestnik v Landolu; Stegel Josip, mizar v Hrenovicah; Godec Anton, pos. v Mali Dolgi Nogi; Prijatelj Frančišek, posestnik v Prelesju; Jerala Jakob, posestnik na Pivki; Očepek Ivan, posestnik v Senožetih pri Št. Lambertu; Robič Frančišek, posestnik v Dobju; Sever Ivan, posestnik v Loki; Kozlevčar Bernard, posestnik v Gozdu; Škrjanec Mihael, posestnik v Bizoviku; Habič Josip, posestnik v Javorju; Kržišnik Frančišek, posestnik pri Sv. Ožbaltu; Albinini Albin, posestnik v Spod. Dobravi; Mohorič Martin, posestnik v Mišacah; Šolar Anton, posestnik v Spod. Dobravi; Debeljak Valentin, posestnikov sin na Otočah; Cimerman Ivan, posestnik pri Dev. Mar. v Polju; Dolgan Ivan, šolski vodja v Studenem; Žele Ivan, posestnik in gostilničar v Strmci; Mulec Frančišek, zastopnik kalijevega sindikata v Ljubljani; Šik Josip, posestnik v Rozarju; Jeretina Martin, posestnik v Dobu; Golob Frančišek, posestnik v Primskovem; Kastelic Frančišek, posestnik v Poljanah; Prosen Frančišek, posestnik v Subračah; Praznik Ivana, posestnica v Selah; Vrbič Ivan, posestnik v Kremenjaku; Zupančič Ivan, posestnik v Poljanah; Pavlin Anton, posestnik v Obli gorici; Črne Alojzij, posestnik v Razburah; Blažin Josip, pos. v Gorjušah; Korošec Janez, posestnik v Koprivniku; Kramar Frančišek, posestnik na Sapu; Glušič Frančišek, posestnik v Peterlinku; Okoren Janez, posestnik pri Sr. Lorencu; Cerjanac Miko, posestnik v Stojavnicah; Težak Jure, posestnik v Bojanji vasi; Kršinar Marija, posestnica v Srednji vasi; Rožnik Ivan, posestnik v Dolenji vasi; Ambrožič Frančišek, posestnik v Dolenji vasi; Setničar Mihael, posestnik v Setn'ku; Lešnjak Marijana, posestnica na Planini; Kožuh Matevž, posestnik v Polhovem gradu; Tomšič Ivana, posestnica v Polhovem gradu; Dolanec Ivan, posestnik na Dobovcu; Stancer Hinko, posestnik in trgovec v Krškem; Francelj Josip, posestnik v Raplovem; Hren Matija, posestnik v Lipi; Meglen Josip, posestnik v Potiskavcu; Pregel Ivan, posestnik v Lipi; Rebolj Ivan, posestnik na Bičju; Kastelic Frančišek, posestnik v Cerovici; Kokalj Anton, posestnik na Mlaki; Dejak Frančišek, posestnik v Rakitnici; Trdan Frančišek, posestnik v Prigorici; Medved Ivan, posestnik v Spodnjem Mamolju; Jalen Rozalija, posestnica v Zagorici; Katol. slovensko izobraževalno društvo v Št. Rupertu; Udir Frančišek, posestnik in mlinar v Kamni gorici; Kunšič Josip, posestnik na Dobravi; Poklukar Ivan, posestnik v Krnici; Usnik Ivan, posestnik in gostilničar v Krvavi peči; Šteblaj Frančišek, posestnik in trgovec v Zapotoku; Kvas Josip, posestnik v Zalogu; Bukovac Jakob, posestnik v Dečini; Šifrar Matija, posestnik v Koprivniku; Treven Lovro, posestnik v Koprivniku; Treven Ivan, posestnik v Lanišah; Bogataj Ivan, posestnik v Stari Oselci; Čampa Leopold, strojnik na Zg. Greti; Križan Ivan, posestnik v Gribljah; Podbregar Alojzij, posestnik v Mediji; Ferjančič Frančišek, nadučitelj v Predloki; Zorman Josip, posestnik na Praprotni Polici; Stare Mihael, posestnik na Praprotni Polici; Zorman Anton,

posestnik na Praprotni Polici; Nastran Josip, posestnik na Trati; Grile Josip, posestnik na Trati; Murnik Martin, pos. v Adergasu; Gasperlin Frančišek, posestnik v Adergasu; Maček Jakob, posestnik v Adergasu; Selan Josip, posestnik v Adergasu; Zore Jernej, pos. v Mladatičah; Judež Gašper, posestnik v Gabrju; Zidar Frančišek, posestnik v Gornjem Zabukovju; Kovač Anton, pos. v Okregu; Germ Vinko, posestnik v Konovem; Hribar Dragotin, tvorničar in posestnik v Ljubljani; Rogina Frančišek, posestnik v Bukovski vasi; Žirovnik Martin, posestnik v Voklem; Pravhar Miha, posestnik v Voklem; Novak Josip, posestnik v Šenčurju; Gaber Luka, posestnik v Voklem; Kos Anton, posestnik v Voklem; Ajdovec Frančišek, posestnik v Šenčurju; Kadivec Marija, posestnica v Šenčurju; Rozman Josip, posestnik v Hrašah; Dobovšek Josip, posestnik v Razboru; Avsec Josip, posestnik v Zgornjem Kašlju; Drinovec Frančišek, posestnik v Struževem; Pleša Ivan, posestnik v Struževem; Rakovec Ciril, posestnik v Struževem; Avsec Anton, posestnik v Klečah; Tavčar Anton, posestnik v Škednju; Grile Ivan, posestnik v Kleniku; Grile Jakob, posestnik na Vačah; Kozjek Rado, posestnik na Vačah; Smrekar J., posestnik v Brezovšici; Adamič Gregor, posestnik v Topolecu; Lavrič Alojzij, posest. v Srednji vasi; Debeljak Ivan, posestnik v Šegovi vasi; Košir Frančišek, posestnik v Retjah; Košmrl Jurij, posestnik v Retjah; Peterlin Neža, posestnica v Sred. Gameljnah; Križman Ana, posestnica v Ljubljani.

Občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

(Konec.)

V imenu kamniške podružnice je utemeljeval njen zastopnik g. Valentin Benkovič predlog, naj se glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe naroči, da posreduje pri osrednji vladi za znižanje obrestne mere in naj se zlasti za vknjižbe na zemljiščih, ki služijo za kmetijske obratne namene, določi najnižja obrestna mera 4%. Družbeni predsednik komercialni svetnik Povše je izjavil, da je tak zakon nemogoč. Brez dvoma je znižanje obresti potrebno, a treba je uvaževati, da smo tozadevno odvisni od svetovnega denarnega trga in bi sploh ne dobili denarja in kredita, če bi določili obrestno mero brez ozira na denarni trg. Dosezati se da znižanje obrestne mere le s svojo pomočjo. Kranjska dežela ustanovi v kratkem deželno banko, ki bo gotovo tudi vplivala na znižanje obrestne mere. Predlog kamniške podružnice naj se tako izpremeni, da se naroča glavnemu odboru, naj se po možnosti zavzame za znižanje obrestne mere. Tako izpremenjeni predlog je bil potem brez ugovora sprejet.

Podružnica Ravne pri Krškem je nasvetovala, naj bi družba oddajala galico po znižani ceni in z ozirom na neugodno letino rok za poravnavo računa podaljšala do konca leta 1911; podružnica na Štrekljencu je pa predlagala, naj bi tamošnja podružnica dobila letos brezplačno umetna gnojila za vinograde, ki so vsled peronosporo zelo oslabili. Zastopnik podružnice je poudarjal, da si tamošnje ljudstvo ne bo moglo samo pomagati, ker je vsled slabe letine obubožalo. Gnojila so vsled dolge vožnje silno draga in si jih ljudstvo ne more samo nabaviti; brez gnojil pa vsaj dve leti ni pričakovati dobrega pridelka. Družbeni tajnik cesarski svetnik Pirc je naglašal, da se družba pač mora ozirati na belokranjske gospodarske razmere, ki so letos res neugodne. Beda je velika in treba je vsekako, da se nekaj stori. Družba nima svojih sredstev v ta namen, zato pa naj glavni odbor na merodajnem mestu opozori na neugodni položaj naših vinorejcev ter deluje na to, da se jim po možnosti pomaga. Družbeni predsednik Povše je izjavil, da bodo naši poslanci v državnem zboru stavili predlog za nujno pomoč. Zastopnik podružnice se je prilagodil predlogu družbenega tajnika, ki je bil pri glasovanju soglasno sprejet.

Predlog mokronoške podružnice, naj potovalni učitelji, oziroma c. kr. gozdni nadzorniki, poučujejo ljudstvo o vzgajanju gozdnih dreves ter o umnem ravnanju z gozdi, je utemeljeval poslanec župnik Hladnik, ki je poudarjal, da je gozdarstvo eden

glavnih dohodkov našega kmetovalca. Kmetijstvo nese le tedaj, če je v zvezi z obrtjo ali z večjo zalogo lesa; kraji, kjer ni gozadov, so revni kraji. Gozdarstvo pa je jako dobičkonosna panoga kmetijstva in bi torej bilo želeli, da bi se redno prirejali poučni tečaj o gozdarstvu. Družbeni ravnatelj cesarski svetnik Pirc je poudarjal, da ima vlada resno voljo v tem oziru kaj storiti in da bodo c. kr. gozdarski tehniki lahko blagodejno vplivali na zboljšanje našega gozdarstva. Ko je še g. družbeni predsednik izjavil, da bo družba c. kr. vladi predložila tozadevno spomenico, je bil predlog mokronoške podružnice soglasno sprejet.

Mokronoška podružnica je nadalje predlagala: C. kr. kmetijska družba kranjska, ki ima v zalogi umetna gnojila, naj sestavi vzorce najvažnejših umetnih gnojil v ličnih steklenicah in naj te vzorce razpošlje ljudskim šolam, ki se za to zglase, če že ne brezplačno, pa vsaj proti odškodnini, da se morejo gnojila pokazati učencem ponavljalne šole pri kmetijskem pouku o gnojeznanstvu. Družbeni tajnik cesarski svetnik Pirc je izjavil, da družba že pripravlja take zbirke umetnih gnojil.

Poslanec Hladnik je končno utemeljeval še naslednji predlog mokronoške podružnice: Po ljudskih šolah na deželi, zlasti v deški ponavljalni šoli, naj se pri pouku v večji meri ozira na kmetijske razmere in potrebe. Tudi ta predlog je bil soglasno sprejet.

Pri zadnji točki dnevnega reda: »Nasveti posameznih družbenikov«, je predsednik omenil, da ni bil priglašen nikak nasvet. Deželni odbornik dr. Pegan je vključil temu prosil občni zbor za besedo. V svojem govoru je g. deželni odbornik naglašal, da novo izvoljeni glavni odbor uživa zaupanje večine prebivalstva. Občni zbor je z izvolitvijo izrekel, da hoče odbor, ki bo zastopal predvsem kmetijske koristi. Naročili smo glavnemu odboru, naj dela na to, da se izpremene družbena pravila v tem zmislu, da le kmetje lahko postanejo udje kmetijske družbe. Onemogočiti se mora, da bi v družbi ne komandirali kmetovalci, marveč drugi ljudje. Zato je govornik predlagal: Glavnemu odboru se naroča, naj do prihodnjega občnega zbora po možnosti odklanja sprejem vsakega novega uda, ki ni izvršujoč kmetovalec. (Živahno pritrdjevanje.)

Družbeni predsednik komercialni svetnik Povše je izjavil, da smatra ta predlog kot izraženo željo, ki jo bo glavni odbor po možnosti upošteval.

V sklepnem govoru je družbeni predsednik komercialni svetnik Povše rekel, da je dnevni red občnega zbora končan, ter je izrekel iskreno željo, naj mir, sloga in prava bratska ljubezen vodi družbo v njenem nadaljnjem razvoju. Delajmo vsi složno, da naša družba v resnici postane pravi dom kranjskih kmetovalcev brez razlike narodnosti in političnega prepričanja. V nobeni fari, v nobeni vasi ne sme manjkati podružnice kmetijske družbe, ki bi lahko imela vsaj 20.000 udov. Skrbimo, da bomo kmetovalci sami gospodarji v družbi. Naše načelo bodi, da hočemo kmetijsko družbo postaviti na trdna tla. Z združenimi močmi delujmo na to složni in edini naši lepi domovini v čast in ponos! (Živahni živio-klici.)

Zahvaljujoč društvenike za obilno udeležbo na občnem zboru, mestni magistrat ljubljanski za prepustitev dvorane, c. kr. deželno vlado in deželni odbor za blagohotno sodelovanje je potem družbeni predsednik zaključil občni zbor.

Vabilo

na občni zbor kmetijske podružnice v Rovtah 5. marca 1911 ob treh popoldne v prostorih »Kmetijskega društva v Rovtah«.

SPORED:

1. Tajniško in blagajniško poročilo za l. 1910.
2. Službenosti.

Kmetijska podružnica v Rovtah

dne 22. februarja 1911.

Ignacij Hladnik, načelnik.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice v Sori, ki bo v nedeljo, dne 12. sušca ob treh popoldne v Starmanovih prostorih.

S P O R E D :

1. Poročilo o delovanju.
2. Razni nasveti in predlogi.

Kmetijska podružnica v Sori,
dne 21. svečana 1911.

Kuralt.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice v Radečah dne 5. marca 1911 ob treh popoldne v prostorih „Narodnega doma“ v Radečah.

S P O R E D :

1. Volitev načelnika in odbora.
2. Slučajnosti.

Za kmetijsko podružnico v Radečah,
dne 19. februarja 1911.

Jožef Ravnikar.

Oddaja semenskega krompirja.

Lanska krompirjeva letina je bila na Kranjskem in sploh v južni Avstriji zelo slaba, mnogo čez zimo hranjenega krompirja je segnulo ali še gnije, zato bo letos spomladi prav gotovo pri nas na Kranjskem veliko pomanjkanje semenskega krompirja in bodo cene najbrž izredno visoke.

Z ozirom na to okoliščino je podpisana družba nakupila v tujini več vagonov semenskega krompirja, ki ga bo mogoče oddajati po 9 do 10 K 100 kg z vrečami vred. Ta semenski krompir je različnih vrst, je dober za jed in za vsakovrstno gospodarsko porabo ter se v drugih deželah prav dobro sponaša.

Ker je množina tega naročenega krompirja le omejena, zato bo mogla družba po označeni ceni le tista naročila izvršiti, ki jih dobi takoj, oziroma pravočasno. Občinam, podružnicam in kmetijskim društvom se priporoča skupna naročitev v celih vagonih, ker potem ne le voznina manj stane, ampak bo mogoče družbi nastaviti najnižje cene. Vsi kmetovalci se že sedaj opozarjajo, da bo spomladi semenski krompir težko dobiti in da bo cena prav gotovo znatno poskočila.

Pravočasno došle naročitve se izvršijo v drugi polovici meseca marca ali v pričetku meseca aprila.

C. kr. kmetijska družba kranjska.

R a z g l a s

o oddaji čistokrvnih plemenskih bikov, kupljenih z državno podporo.

Podpisani glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske kupi dogovorno z deželnim odborom meseca marca, oziroma to pomlad, z državno podporo, ki jo dovoli c. kr. kmetijsko ministrstvo za pospeševanje govedoreje, in z deželno podporo nekoliko plemenskih bikov čistokrvnih pasem, ki so primerne zaboljševanje govedi na Kranjskem, in sicer:

a) bika simodolske pasme (rumenobelo lisaste z belo glavo), ki jih odda samo v kraje Ljubljanske okolice in na Notranjsko, kjer je ta pasma že vpeljana;

b) bika sivkaste pasme (enobarvne, sivkaste ali rjavkaste barve), ki jih odda samo na Dolenjsko in v ostale kraje na Notranjskem, in

c) bika pincgavske pasme (temnordeče lisaste), ki jih odda samo na Gorenjsko.

Nakup in oddaja se izvršita le tedaj, če bo stanje kuge v gobcu in na parkljih takrat sploh to dopuščalo.

Vsak prosilec naj se zglaši le za bika tiste pasme, ki je dotični pokrajini primerna, oziroma kjer je že vpeljana. V prošnji je treba jasno povedati, za ktere pasme bika prosilec prosi. Na prošnje za bika tistih pasem, ki niso primerne prosilčevi pokrajini, se kratkoma ne bo oziralo.

Prošnje je vložiti

za simodolske bika do 15. marca t. l.

za sivkaste in pincgavske bika do 1. aprila t. l.

pri glavnem odboru c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

Vsak prosilec za bika mora v prošnji naznaniti, oziroma zavezati se:

1. da je pripravljen bika sprejeti ob pravem času na oni postaji, ki bo določena, in sicer tistega bika, ki ga določi odbor;
2. da plača ob sprejemu bika polovico tistih stroškov, ki jih je podpisani odbor imel zanj pri nakupu, in
3. da podpiše zavezno pismo, da se zaveže imeti prejetega bika dve leti za pleme in, če ga iz ktereakoli nezadostnega vzroka z dovoljenjem podpisanega odbora proda, povrniti po 20 K za vsak mesec, kar ga pred časom odda.

Kjer so živinorejske zadrage, se bo glavni odbor oziral le na njih ude; zato naj živinorejske zadrage same vložijo prošnje za bika, ali pa zadržniki potom svojih zadrug.

Živinorejec, ki bo imel prejetega bika čez dve leti za pleme, in sicer najmanj štiri mesece dalje, dobode 40 K in za vsak nadaljnji mesec po 10 K nagrade.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, 28. februarja 1911.

Listnica uredništva.

A. Č. v D. Če je bil bistven pogoj pri prodaji kobile, da je breja, potem ste zavezani povrniti škodo. Priporočamo Vam poravnavo in Vas svarimo pred pravdo. — **I. U. v I.** Za zgradbo vodnjaka morate dobiti od županstva stavbno dovoljenje. Preden da župan to dovoljenje, mora sklicati ogled na mesto in k ogledu povabiti vse prizadete. Če župan potem ne da stavbnega dovoljenja vsled neupravičenega ugovora kakega prizadetega, morete vložiti priziv na deželni odbor. — **F. G. v B.** Pred bencinovim motorjem z eno konjsko silo, ki naj goni kmetijske stroje, Vas odločno svarimo, ker so taki motorji veliko prešibki, razmeroma predragi in zahtevajo prav skrbno ravnanje, da se na njih kmalu kaj ne polomi, ali da se sploh kmalu ne pokvarijo. — **F. V. v B.** Če tuja živina vhaaja na Vaš ograjen pašnik, morete proti lastnikom živine postopati edinole po deželnem zakonu, ki se tiče obrambe poljščine. Po tem zakonu niso zavezani lastniki tuje živine povrniti le škodo, ampak se tudi kaznujejo z denarno globo, oziroma z zaporom. — **V. L. v Š.** Milo se pač da doma narediti, a napravo domačega mila je treba razumeti; sicer je pa tako doma narejeno milo vedno dražje, kakor najslabše kupljeno.